

УДК 378.147:004

DOI: 10.31499/2307-4914.1(27).2023.278724

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОГІНГУ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Катерина Польшун, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри математики та методики її навчання, Криворізький державний педагогічний університет.

ORCID: 0000-0001-5914-0153

E-mail: polgun@kdpu.edu.ua

З'ясовано можливості використання технологій блогінгу для електронного звітування з практики. Ведення блогу має бути чітко спланованим та організованим процесом, відповідати всім поставленим вимогам, зокрема до змісту дописів блогу, його зовнішнього вигляду тощо. Важливе значення має дотримання правил нетикету й академічної доброчесності, законодавства України про захист персональних даних, повага до авторського права. У статті проаналізовано типові помилки, яких припускаються автори під час створення блогу.

Ключові слова: практична підготовка; студент-практикант; щоденник спостережень; електронне звітування; інформаційно-комунікаційні технології; блог; нетикет; академічна доброчесність.

THE USE OF BLOGGING TECHNOLOGY DURING THE PEDAGOGICAL PRACTICE OF FUTURE MATHEMATICS TEACHERS

Kateryna Polhun, PhD of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Mathematics and Methods of its Teaching, Kryvyi Rih State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0001-5914-0153

E-mail: polgun@kdpu.edu.ua

One of the important components of the high-quality professional training of a future teacher of mathematics is an active pedagogical practice. Practice reporting involves keeping a diary of psychological and pedagogical observations. Modern information and communication technologies, in particular blogging technology, create an opportunity to improve the process of filling out a practice diary, make it more interesting and effective. The purpose of the article is to clarify the specifics of a practice blog and to formulate methodological recommendations for teachers and students regarding its management. The opportunities of using blogging technology for electronic reporting on practice are highlighted. The structure of the blog, its content, language, design, and the process of providing feedback to readers are characterized. It has been proven that blogging must be strictly planned and organized process, meet all the requirements. Following netiquette and academic integrity, legal system of Ukraine about personal data defense, respect to author's right are emphasized. The article analyzes the typical mistakes that authors make when creating a blog, in particular, writing text only in uppercase or only lowercase letters, the presence of a significant number of language errors, unsuccessful color design of the blog, unstructured or inappropriate content of the blog, incompatibility

of gadgets, lack of Internet communication etc. It was concluded that the use of blogging technology contributes to the formation of students' ability to act reflectively, creates conditions for communicative interaction between participants in the educational process, ensures the development of critical thinking and increases the level of educational achievements of students, encourages awareness of the need for planning, self-organization and self-regulation.

Keywords: *practical training; student intern; observation diary; electronic reporting; information and communication technologies; blog; netiquette; academic integrity.*

Одним із важливих компонентів якісної професійної підготовки майбутнього вчителя математики є виробнича педагогічна практика. Згідно з Положенням про практичну підготовку здобувачів вищої освіти в Криворізькому державному педагогічному університеті [18], обов'язковим документом студента-практиканта є щоденник психолого-педагогічних спостережень.

Педагогічний щоденник не є протоколом, де відзначають проведену роботу. У щоденник студенти занотують безпосереднє враження від кожного відвіданого уроку чи виховного заходу з коротким аналізом та узагальненнями; результати спостереження за класом й окремими учнями; зауваження щодо стану навчально-виховної роботи в школі. Під час аналізу уроку особливу увагу варто звернути на його зміст, спрямованість, рівень науковості; відповідність уроку загальнодидактичним і методичним вимогам з предмета; формування в учнів мотивації до оволодіння знаннями; рівень пізнавальної активності учнів; рівень ініціативності й творчості вчителя, раціональність та ефективність використання часу на уроці тощо.

Майбутній учитель, зокрема математики, має усвідомлювати, що від здатності до самоаналізу та самооцінки діяльності залежить зростання його педагогічних умінь і компетенцій, готовність до використання нових технологій та вміння вчитися протягом усього життя [8].

З огляду на стрімке поширення електронного, дистанційного, змішаного навчання, впровадження різноманітних технологічних інновацій, зокрема й у сфері освіти, у Криворізькому державному педагогічному університеті постала проблема переходу від паперової документації з практики до її електронного аналогу. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології, зокрема технологія блогінгу, створюють умови для удосконалення процесу ведення щоденника практики, роблять його більш цікавим та ефективним, розширюють можливості студентів для творчого самовираження.

Аналіз останніх наукових досліджень дає змогу стверджувати, що ведення блогів у період виробничої педагогічної практики сприяє розвитку критичного мислення студентів, створює умови для обміну досвідом викладацької діяльності. Так, відбувається підвищення рівня професійного розвитку як автора блогу, так і його читачів [10; 11]. Успішний досвід деяких студентів, стверджують автори [2; 5], спонукає інших повторити таку поведінку в майбутньому. Обмін позитивними ситуаціями та прикладами може бути корисним у подальшій навчальній та професійній діяльності.

Студентський блогінг, на думку Т. Варенко [17], сприяє розвитку навичок налагодження діалогічних відносин з усіма учасниками дискусії на основі принципів толерантності та поваги до думки інших, розвитку здатності тактовно висловлювати власну думку й відстоювати свою позицію, розкриттю творчого потенціалу з урахуванням індивідуальних уподобань кожного студента, формуванню навичок

самоорганізації, вихованню відповідального ставлення до виконуваного завдання й до своїх слів, розвитку практичних умінь використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

Як зазначає А. Марвел [7], передавання знань через написання блогу в процесі розв'язання певного кола проблем є потужним методом співробітництва. Вступаючи в діалог з однолітками та досвідченими викладачами, студенти можуть відчути себе частиною великої спільноти та усвідомити свою роль в її майбутньому. Ведення дискусій дає можливість подивитися на проблему з різних боків, знайти альтернативні способи її розв'язання. Тому блогінг може бути корисним під час організації різноманітних проектів задля спілкування, обговорення, документування виконаної роботи, створення інформаційних ресурсів, обміну ідеями, проведення мозкового штурму тощо [14]. Так, студенти навчаються цінувати різноманітність та визнавати відмінні від власних погляди інших людей [13]. Згідно з результатами досліджень Ю.-Ч. Куо, Б. Белланд, Ю.-Т. Куо, студенти висловлюють позитивне ставлення до використання блогів та групового досвіду навчання, відзначають формування вміння співпрацювати в команді [6].

Ведення блогу під час навчання забезпечує зворотній зв'язок між викладачем та студентом, взаємодію між студентами, сприяє розвитку критичного мислення. Важливе місце автори відводять вмінню здійснювати саморегуляцію навчальної діяльності. З одного боку, діяльність студента є більш самостійною: він може самостійно планувати та організовувати свою роботу. З іншого, – така автономність потребує високого рівня самоорганізації, самоуправління та відповідальності [1; 3; 4; 9].

К. Калк, П. Луїк, М. Таїмалу акцентують увагу на позитивному ефекті використання блогінгу в межах навчальних спільнот [5]. Усвідомлення того, що дописи студентів будуть оцінені іншими, сприяють збільшенню мотивації до якісного виконання поставлених завдань [9; 15].

Дж. Янг, Б. Куадір, Н.-Ш. Чен, К. Міао висловлюють думку про те, що в аудиторії студенти можуть соромитися ставити запитання, демонструвати свої реальні реакції, вагатися з судженнями. Натомість середовище блогу є більш комфортним [13]. Однак, зазначають дослідники, оскільки сучасні студенти відчувають себе більш вільно, спілкуючись в мережі Інтернет, їх записи можуть бути не аналітичними і не глибокими, а короткими, зробленими на швидку руку, що може стати чинником низького рівня рефлексивності. Відповідно, необхідно спрямовувати студентів на здійснення більш ретельного аналізу явищ і фактів, заохочувати до роздумів. Орієнтуючись на студентів, які під час створення постів виявляють більш високий рівень рефлексії, інші починають поводитися подібним чином – пишуть більш розлогі тексти, аналізують події замість короткого констатування фактів. Так здійснюється взаємонавчання [5].

Велику цінність під час організації роботи в блозі має конструктивна критика. Водночас необхідним є забезпечення відсутності відверто негативних відгуків. Тому студентам доцільно залишити право модерації коментарів. Зауважимо, що кількість отриманих коментарів не є прямим свідченням якості написаного блогу. Невелике число відгуків не означає відсутність критичного мислення або того, що обмін знаннями не відбувся [7].

Доречним є зауваження щодо зосередженості освіти на попиті. Спілкування в блозі може здійснюватися у будь-який час і в будь-якому місці. Дійсно, блогінг є

тенденцією, яка поширюється в багатьох сферах суспільного життя. Відповідно, обмін знаннями через блог є сучасним та цікавим способом навчання [9].

Водночас варто відзначити й недоліки, які, на жаль, все ще є перешкодою на шляху ефективного навчання в межах електронного освітнього середовища. Зокрема, йдеться про технічні труднощі – брак необхідної сучасної техніки, недоступність до Інтернет-сервісів у сільській місцевості, недостатньо високий рівень технологічної обізнаності користувачів тощо; а також, як наслідок переважного спілкування з використанням мережевих сервісів, відсутність навичок говорити та слухати [14; 9].

Водночас, як стверджує А. Марвел, потрібно розробити для студентів чіткі рекомендації щодо ведення блогу, його змістового наповнення та форми подання інформації, оскільки написання блогу має свої особливості [10].

Отже, використання технології блогінгу сприяє формуванню в студентів уміння здійснювати рефлексію, створює умови для комунікативної взаємодії між учасниками освітнього процесу, забезпечує розвиток критичного мислення та підвищення рівня навчальних досягнень студентів, спонукає до усвідомлення необхідності планування, самоорганізації та саморегуляції.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей блогу з практики та формуванні методичних рекомендацій для викладачів та студентів щодо його ведення.

Блог – це тип веб-сайту, що передбачає наявність різноманітних записів (постів). Пости можуть містити текст, зображення, гіперпосилання, мультимедіа тощо. Їх додають регулярно, розміщують зазвичай у зворотному хронологічному порядку.

Особливості блогу (відмінності від типового сайту):

- персоніфікація змісту: записи блогу найчастіше є роздумами однієї людини (блогера), на відміну від статей сайту, де інформацію наведено в безособовому вигляді, офіційно;
- регулярне додавання нових постів;
- хронологічна організація записів;
- забезпечення можливості для мережевого спілкування (публікації відгуків і коментарів відвідувачів).

Блоги можна класифікувати за авторством, за наявністю (видом) мультимедіа, за особливостями змістового наповнення, за технічними характеристиками тощо.

Відповідно, блог із практики – персональний мікроблог, дописи якого можуть містити відомості про місце проходження практики (табір, школа), дитячий колектив (загін, клас), план-сітки загальнотабірної виховної роботи, виховної роботи загону або класу, облік роботи практиканта за день, записи психолого-педагогічних спостережень, аналіз діяльності, та супроводжуватися мультимедійними файлами різних форматів.

Структура блогу передбачає кілька частин: блок заголовку, основний блок, блок із гаджетами.

Блок заголовку містить назву й емблему блогу. Назва блогу повинна бути цікавою, лаконічною та влучною. Емблема блогу не є обов'язковим елементом дизайну, але її наявність може покращити візуальне сприйняття. Наприклад, емблемою блогу з практики може бути фото закладу, де проходила практика, або інше зображення, пов'язане з обраною тематикою.

Вимоги до змістового наповнення блогу не відрізняються від вимог до змісту паперового щоденника. Загалом у блогах подають невеликі актуальні повідомлення.

Вони характеризуються як кількісними показниками (обсяг, періодичність оновлень), так і якісними (освітня цінність, унікальність, достовірність контенту). Дописи повинні бути логічними, послідовними, витриманими й лаконічними. Для розміщення великих за обсягом повідомлень (як-от: конспект уроку, методична розробка виховного заходу) доцільно використовувати хмарні онлайн сервіси, зокрема, Google диск. У блозі ж подавати лише гіперпосилання на необхідні документи.

Гаджети – невеликі інформаційні блоки різного призначення. Вони можуть містити опитування, архів повідомлень, профіль адміністратора блогу, список постійних читачів блогу, посилання на Інтернет-сайти тощо. Блогосфера Blogger пропонує більше 1000 готових гаджетів, які можна використати в блозі. Гаджети, залежно від їх типу, збагачують зовнішній вигляд блогу, підвищують його інтерактивність, полегшують користування інформаційними ресурсами блогу тощо. Однак велика кількість гаджетів відволікає від його основного змісту.

Можливості роботи з блогом досить широкі: додавання сторінок і різноманітних гаджетів, редагування теми та макету блогу, налаштування параметрів його доступності, надання відвідувачам дозволу на коментування дописів тощо.

Таблиця 1

Основні вимоги до ведення блогу

Аспект	Характеристика
Структура блогу	Наявність блоку заголовку, основного блоку, блоку з гаджетами. Відповідність зазначених блоків тематиці блогу. Узгодження розмірів блоків між собою. Логічність і продуманість структури блогу. Грамотне розміщення блоків на сторінках блогу
Змістове наповнення	Відповідність тематики повідомлень тематиці блогу. Актуальність, ємкість, глибина, цілісність та повнота тексту. Наявність супровідних мультимедійних матеріалів і їх доцільність. Чітка послідовність викладення думок. Наявність обґрунтованих висновків студента-практиканта. Допустимий обсяг повідомлень і систематичність оновлень блогу. Унікальність і достовірність контенту
Мова	Грамотність повідомлень. Лаконічність викладення тексту. Збагачення тексту епітетами, порівняннями, влучними виразами тощо
Оформлення	Гармонійність поєднання кольорів. Дотримання єдиного стилю в оформленні блогу, узгодження зовнішнього вигляду всіх необхідних сторінок. Оригінальність дизайну, його відповідність змісту блогу. Зручність користування блогом, його функціональність, наявність інтуїтивно зрозумілої навігаційної системи. Забезпечення зручності в роботі з текстовою інформацією (правильний підбір розміру, кольору, гарнітури шрифтів тощо)
Забезпечення зворотного зв'язку з читачами	Наявність можливості коментування та оцінювання повідомлень блогу. Кількість і якість коментарів до записів. Надання автором відповідей на коментарі читачів. Наявність інформації про автора
Дотримання правил мережевого етикету	Культура мови блогера, коректність висловів. Ввічливість та уважність до читачів. Наявність покликань на матеріали інших авторів. Правильне оформлення запозичень

Основні вимоги до блогу та їх характеристику подано в таблиці 1. Конкретизуємо деякі з них.

Особливе місце під час ведення блогу займає грамотність розміщених дописів. Повідомлення без мовних огріхів справляють зазвичай гарне враження. Тоді як людина,

яка систематично припускається помилок, часто викликає негативне ставлення до себе. Таку думку підтверджено результатами опитування, проведеного в одній із соціальних мереж [17].

Варто використовувати зручні для швидкого читання шрифти, а також дотримуватися загальних правил написання друкованого тексту: уникати письма без пробілів, починати речення з великої літери, ставити крапки та інші розділові знаки тощо.

Вибір дизайну, підбір основних кольорів є важливим аспектом створення блогу. Гарне змістове наповнення має бути презентовано в доступному для сприйняття вигляді.

Проаналізуємо типові помилки, яких припускаються автори під час створення блогу. Зазвичай вони стосуються:

- структури блогу – блоки занадто широкі або занадто вузькі; структура блогу не логічна та не продумана;
- назви блогу (допису) – назва задовга; не відповідає змісту блогу (допису); не відображає сутність поданої інформації;
- емблеми блогу – емблема блогу закриває його назву; є зavelикою або замалою; тематика емблеми не відповідає тематиці блогу;
- оформлення тексту – змішування великих і малих літер у повідомленні; написання тексту тільки великими або тільки малими літерами; наявність значної кількості мовних помилок;
- колірного дизайну блогу – вибір непеєднаних кольорів для фону та назви блогу; розмаїття кольорів у тексті; розміщення неякісних зображень; застосування кольорового фону, який утруднює сприйняття основного тексту; вибір блідого або занадто яскравого кольору; відсутність єдиного стилю в оформленні сторінок блогу;
- змісту блогу – дописи блогу не змістовні, не цікаві, не відповідають заявленій тематиці, надто великі за обсягом; некоректне оформлення запозичень (цитування, посилання на першоджерела); використання лише текстових повідомлень, відсутність будь-яких мультимедійних матеріалів (зображень, аудіо-, відеофайлів тощо); розміщення Google документів без дозволу на їх перегляд; несистематичне додавання записів до блогу;
- добору гаджетів – невідповідність тематики гаджетів тематиці блогу; відсутність гаджетів; велика кількість гаджетів; додавання гаджетів з рекламою; розміщення важливих гаджетів у нижніх блоках;
- забезпечення можливості Інтернет-спілкування – відсутність інформації про автора блогу; закрита можливість коментування повідомлень блогу; недотримання правил віртуальної етики.

Оскільки блог є своєрідним середовищем мережевого спілкування, актуалізується проблема дотримання правил мережевого етикету (нетикету). Нетикетом називають правила поведінки та спілкування в мережі Інтернет. Поширеною є думка, що правила поведінки у віртуальному просторі менш жорсткі. Однак їх дотримання є важливим аспектом успішного ведення блогу.

Наведемо загальні рекомендації для студентів:

1. Ураховуйте специфіку аудиторії, на яку розрахований блог. Зокрема, блог

- передовсім будуть переглядати викладачі та інші студенти-практиканти. Підбирайте коректні слова та фрази.
2. Чітко формулюйте власні думки задля уникнення їх неправильного трактування. Адже людина, з якою Ви взаємодієте за допомогою мережі, не бачить Ваших емоцій, не чує інтонації Вашого мовлення, а сприймає лише написаний Вами текст.
  3. Дотримуйтеся правил писемного мовлення. Ретельно обмірковуйте зміст кожного Вашого повідомлення. Перевіряйте достовірність наданої інформації. Зберігайте логіку викладення думок.
  4. Навчіться сприймати критику від інших людей. Вона є невід'ємним складником будь-якої діяльності та процесу самовдосконалення.
  5. Не соромтеся ставити уточнюючі запитання і завжди відповідайте на запитання, адресовані Вам. Адже мережа Інтернет передовсім покликана забезпечити обмін досвідом і знаннями між людьми.
  6. Будьте поблажливі до помилок інших студентів-блогерів. На будь-які недоліки блогу (помилка в слові, недолуге запитання, невиправдано довга відповідь тощо) реагуйте стримано та делікатно.
  7. Поважайте час тих людей, які відвідують Ваш блог. Зокрема, ретельно перевіряйте подані Вами матеріали, будьте уважними під час додавання гіперпосилань і завантаження різноманітних файлів, за можливості / необхідності зменшуйте їх розмір, слідкуйте за налаштуваннями параметрів доступності блогу та його вмісту користувачам мережі тощо.
  8. Пам'ятайте, що успіх у будь-якій діяльності є результатом ефективно використаного часу та ресурсів. Будьте готові до того, що й блогінг потребуватиме певних зусиль. Водночас саме від Вас залежить, наскільки ця робота буде цікавою та захопливою.

Слід згадати і про специфічні вимоги до змісту освітнього блогу. Так, розміщення інформації в мережі Інтернет, зокрема в блозі, має здійснюватися з дотриманням вимог законодавства України про захист персональних даних, за яким будь-які відомості, що стосуються певної особи, зокрема його прізвище, ім'я, по батькові, рік, місяць, дата і місце народження, освіта, професія та інша інформація, яка дає можливість однозначно ідентифікувати особу, не допускаються до поширення в інформаційно-телекомунікаційних мережах без згоди суб'єкта персональних даних або його законного представника.

Фото- та відеоматеріали із зображеннями неповнолітніх осіб (учнів) можуть бути розміщені в мережі Інтернет лише у випадках отримання письмової згоди хоча б одного з батьків або осіб, які їх замінюють. Така згода не потрібна при фотогорафуванні чи відеозніманні масових (публічних) заходів. Тому доцільно робити фото дітей / учнів / студентів під час гри, змагань, виконання певних завдань тощо. Фотографії передовсім мають відображати процес роботи студента-практиканта.

Робота над блогом передбачає дотримання академічної доброчесності й повагу до авторського права. У статті 42 Закону України «Про освіту» поняття академічної доброчесності тлумачиться як сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання й провадження наукової (творчої) діяльності задля забезпечення довіри до

результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень. За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

Отже, під час оформлення щоденника психолого-педагогічних спостережень у вигляді блогу спрощується редагування та оформлення текстового матеріалу. Розширюються можливості студентів для творчості. Практика стає для них більш цікавою. Блог як інструмент спілкування та співпраці, сприяє інтенсифікації роботи студентів. Під час ведення блогу студенти перетворюються зі споживачів інформації на активних виробників навчального контенту, створюючи цифрові веб-сторінки, що відображають їх власний набутий досвід і знання. Перспективи подальших наукових розвідок передбачають інтенсифікацію переходу від традиційних форм і засобів навчання до сучасних, електронних у різних напрямках освітнього процесу, за умов педагогічної виваженості й доцільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Abu-Shanab E., Alsmadi N. Blogs as an Effective Social Media Tool in Education. *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference*. 2019. P. 367–373. URL: <https://www.learntechlib.org/primary/p/207666/> (дата звернення: 15.03.2023).
2. Vasescu M. C. Blogging, Vlogging – from Entertainment to Education. *e-Learning & Software for Education: Proceedings of the 13th International Conference (Bucharest, April 27–28, 2017)*. 2017. Vol. 1. P. 369–376. URL: <https://www.proquest.com/openview/4fb092ff7214c0d0fa8d1697d6c43740/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1876338> (дата звернення: 15.03.2023).
3. Garcia E., Moizer J., Wilkins S., Haddoud M. Y. Student learning in higher education through blogging in the classroom. *Computers & Education*. 2019. Vol. 136. P. 61–74. URL: https://www.researchgate.net/publication/332006577_Student_learning_in_higher_education_through_blogging_in_the_classroom (дата звернення: 15.03.2023).
4. Issa T. e-Assessments via Wiki and Blog Tools: Students' Perspective. *Educational Networking*. Switzerland: Springer International Publishing, 2020. P. 235–268. URL: https://www.researchgate.net/publication/337145229_e-Assessments_via_Wiki_and_Blog_Tools_Students'_Perspective (дата звернення: 15.03.2023).
5. Kalk K., Luik P., Taimalu M. The characteristics of students, blog groups and blogging that predict reflection in blogs during teaching practice and induction year. *Teaching and Teacher Education*. 2019. Vol. 86. P. 2–10. URL: https://www.researchgate.net/publication/335161329_The_characteristics_of_students_blog_groups_and_blogging_that_predict_reflection_in_blogs_during_teaching_practice_and_induction_year (дата звернення: 15.03.2023).
6. Kuo Y.-C., Belland B. R., Kuo Y.-T. Learning through Blogging: Students' Perspectives in Collaborative Blog-Enhanced Learning Communities. *Journal of Educational Technology & Society*. 2017. Vol. 20, No. 2. P. 37–50. URL: https://www.researchgate.net/publication/317027515_Learning_through_blogging_Students'_Perspectives_in_collaborative_blog_enhanced_learning_communities (дата звернення: 15.03.2023).
7. Marvell A. Student experiences of facilitating knowledge exchange: Developing an understanding of responsible events through blog writing. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*. 2018. Vol. 23. P. 1–9. URL: <https://eprints.glos.ac.uk/5607/7/5607%20Marvell%202018%20Student%20experience%20of%20facilitating%20knowledge%20Exchange%20peer%20reviewed%20manuscript.pdf> (дата звернення: 15.03.2023).
8. Ovcharuk O. Attitude of Ukrainian Educators toward the Use of Digital Tools for Teaching and Professional Development. *ICTERI 2020. ICT in Education, Research And Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge*. 2020. Vol. 2732. P. 746–755. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2732> (дата звернення: 15.03.2023).
9. Prasad K. K. Blog based self verification and self development curriculum model-a novel approach to student centric learning. *International Journal of Scientific Research and Modern Education*. 2016. Vol. 1, Issue 1. P. 435–441. URL: https://www.researchgate.net/publication/357156556_Education_Blockchain_

- 40_a_student-centric_smart_system (дата звернення: 15.03.2023).
10. Rodesiler L. Sustained Blogging About Teaching: Instructional Methods that Support Online Participation as Professional Development. *TechTrends*. 2017. Vol. 61, No. 4. P. 349–354. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Sustained-Blogging-About-Teaching%3A-Instructional-as-Rodesiler/18db2b6196da207a64ba6de5d022ffeb251c9553> (дата звернення: 15.03.2023).
  11. Van Wyk M. M. Blog Phenomenology: Student Teachers' Views of Learning to Teach Economics. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies*. 2018. Vol. 13, Issue 2. P. 62–77. URL: <https://www.igi-global.com/article/blog-phenomenology/198377> (дата звернення: 15.03.2023).
  12. Worthington P., Reniers J., Lackeyram D., Dawson J. Using a Project Blog to Promote Student Learning and Reflection. *Canadian Journal of Higher Education*. 2018. Vol. 48, No. 3. P. 125–140. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1201507.pdf> (дата звернення: 15.03.2023).
  13. Yang J. Ch., Quadir B., Chen N.-Sh., Miao Q. Effects of online presence on learning performance in a blog-based online course. *Internet and Higher Education*. 2016. Vol. 30. P. 11–20. URL: https://www.researchgate.net/publication/301250002_Effects_of_online_presence_on_learning_performance_in_a_blog-based_online_course (дата звернення: 15.03.2023).
  14. Ziraba A., Mariana A., Chenyuei G., Shiynsa N. The Adoption and Use of Moodle Learning Management System in Higher Institutions of Learning. *A Systematic Literature Review. American Journal of Online and Distance Learning*. 2020. Vol. 2(1). P. 1–21. URL: <https://ajpojournals.org/journals/index.php/AJODL/article/view/489> (дата звернення: 15.03.2023).
  15. Zundert M., Sluijsmans D., van Merriënboer J. Effective peer assessment processes: Research findings and future directions. *Learning and instruction*. 2010. Vol. 20, Issue 4. P. 270–279. URL: https://sluijsmans.net/wp-content/uploads/2019/01/vanZundert_PA.pdf (дата звернення: 15.03.2023).
  16. Бибик С. Нетикет, або мережевий етикет. *Культура слова*. 2015. № 82. С. 125–128. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/112332/28-Bybyk.pdf?sequence=1> (дата звернення: 15.03.2023).
  17. Варенко Т. К. Виховний потенціал студентських блогів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 46. С. 54–60.
  18. Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти в Криворізькому державному педагогічному університеті. URL: <https://drive.google.com/file/d/1zUyNGRSHtEIqrcbhaAXIP3e-PpOuxG1P/view> (дата звернення: 15.03.2023).

REFERENCES

1. Abu-Shanab, E., Alsmadi, N. (2019). Blogs as an Effective Social Media Tool in Education. *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference*, 367–373. URL: <https://www.learntechlib.org/primary/p/207666>.
2. Vasescu, M. C. (2017). Blogging, Vlogging – from Entertainment to Education. *e-Learning & Software for Education*, Vol. 1, 369–376. URL: <https://www.proquest.com/openview/4fb092ff7214c0d0fa8d1697d6c43740/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1876338>.
3. Garcia, E., Moizer, J., Wilkins, S., Haddoud, M. Y. (2019). Student learning in higher education through blogging in the classroom. *Computers & Education*, Vol. 136, 61–74. URL: https://www.researchgate.net/publication/332006577_Student_learning_in_higher_education_through_blogging_in_the_classroom.
4. Issa, T. (2020). e-Assessments via Wiki and Blog Tools: Students' Perspective. *Educational Networking*. Switzerland: Springer International Publishing, 235–268. URL: https://www.researchgate.net/publication/337145229_e-Assessments_via_Wiki_and_Blog_Tools_Students'_Perspective.
5. Kalk, K., Luik, P., Taimalu, M. (2019). The characteristics of students, blog groups and blogging that predict reflection in blogs during teaching practice and induction year. *Teaching and Teacher Education*, Vol. 86, 2–10. URL: https://www.researchgate.net/publication/335161329_The_characteristics_of_students_blog_groups_and_blogging_that_predict_reflection_in_blogs_during_teaching_practice_and_induction_year.
6. Kuo, Y.-C., Belland, B. R., Kuo, Y.-T. (2017). Learning through Blogging: Students' Perspectives in Collaborative Blog-Enhanced Learning Communities. *Journal of Educational Technology & Society*, Vol. 20, No. 2, 37–50. URL: https://www.researchgate.net/publication/317027515_Learning_through_blogging_Students'_Perspectives_in_collaborative_blog_enhanced_learning_communities.
7. Marvell, A. (2018). Student experiences of facilitating knowledge exchange: Developing an understanding

- of responsible events through blog writing. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, Vol. 23, 1–9. URL: <https://eprints.glos.ac.uk/5607/7/5607%20Marvell%202018%20Student%20experience%20of%20facilitating%20knowledge%20Exchange%20peer%20reviewed%20manuscript.pdf>.
8. Ovcharuk, O. (2020). Attitude of Ukrainian Educators toward the Use of Digital Tools for Teaching and Professional Development. *ICTERI 2020. ICT in Education, Research And Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge*, Vol. 2732, 746–755. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2732>.
  9. Prasad, K. K. (2016). Blog based self verification and self development curriculum model-a novel approach to student centric learning. *International Journal of Scientific Research and Modern Education*, Vol. 1, Issue 1, 435–441. URL: https://www.researchgate.net/publication/357156556_Education_Blockchain_40_-_a_student-centric_smart_system.
  10. Rodesiler, L. (2017). Sustained Blogging About Teaching: Instructional Methods that Support Online Participation as Professional Development. *TechTrends*, Vol. 61, No. 4, 349–354. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Sustained-Blogging-About-Teaching%3A-Instructional-as-Rodesiler/18db2b6196da207a64ba6de5d022ffeb251c9553>.
  11. van Wyk, M. M. (2018). Blog Phenomenology: Student Teachers' Views of Learning to Teach Economics. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies*, Vol. 13, Issue 2, 62–77. URL: <https://www.igi-global.com/article/blog-phenomenology/198377>.
  12. Worthington, P., Reniers, J., Lackeyram, D., Dawson, J. (2018). Using a Project Blog to Promote Student Learning and Reflection. *Canadian Journal of Higher Education*, Vol. 48, No. 3, 125–140. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1201507.pdf>.
  13. Yang, J. Ch., Quadir, B., Chen, N.-Sh., Miao, Q. (2016). Effects of online presence on learning performance in a blog-based online course. *Internet and Higher Education*, Vol. 30, 11–20. URL: https://www.researchgate.net/publication/301250002_Effects_of_online_presence_on_learning_performance_in_a_blog-based_online_course.
  14. Ziraba, A., Mariana, A., Chenyuei, G., Shiynsa, N. (2020). The Adoption and Use of Moodle Learning Management System in Higher Institutions of Learning. *A Systematic Literature Review. American Journal of Online and Distance Learning*, Vol. 2(1), 1–21. URL: <https://ajpojournals.org/journals/index.php/AJODL/article/view/489>.
  15. Zundert, M., Sluijsmans, D., van Merriënboer, J. (2010). Effective peer assessment processes: Research findings and future directions. *Learning and instruction*, Vol. 20, Issue 4, 270–279. URL: https://sluijsmans.net/wp-content/uploads/2019/01/vanZundert_PA.pdf.
  16. Bybyk, S. (2015). Netiquette or web etiquette. *A Word Culture*, Vol. 82, 125–128. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/112332/28-Bybyk.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
  17. Varenko, T. K. (2016). Vychovnyi potentsial studentskykh blohiv [Upbringing Potential of Student Blogs]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, Vol. 46, 54–60 [in Ukrainian].
  18. Polozhennia pro praktychnu pidhotovku zdobuvachiv vyshchoi osvity v Kryvorizkomu derzhavnomu pedahohichnomu universyteti [Statute about Practical Training of Higher Education Seekers at Kryvyi Rih State Pedagogical University]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1zUyNGRSHtElqrcbhaAXIP3e-PpOyxG1P/view> [in Ukrainian].